

Özel Gereksinimli Bireyler ve Etkileşim

Dr. Erhan ÇETİN

erhancetin89@yandex.com

Özel Gereksinim ile İlgili Temel Kavramlar

Zedelenme

- Bireyin psikolojik, fizyolojik, anatomik özelliklerinde geçici ya da kalıcı türden bir kayıp ya da işleyiş bozukluğu olması durumudur (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1989; WHO, 1993).
- Örneğin, kulağın biyofiziksel yapısının bozuk olması.

Yetersizlik

- Bir şeyi yapmada yeterli olmama, belirli bir şekilde davranmada sınırlı kapasite olarak tanımlanmaktadır (Eripek, 2005).
- Örneğin, kulağında zedelenme olan bireyin işitememesi.

Özel Gereksinim

- Bireyin yetersizlik yüzünden yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak oynaması gereken rolleri gereği gibi oynayamama durumudur (Cavkaytar ve Diken, 2005; Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1989).

Özel Gereksinimli Bireyler

- ✓ Özel gereksinim durumu yeni doğan bebeklerin, çocukların, ergenlerin ve gençlerin **%9'unu** etkilemektedir (Turnbull, Turnbull ve Wehmeyer, 2007). Türkiye Özürlüler Araştırma verileri Türkiye için özürlülük oranını %12.29 olarak vermektedir (DİE, 2002). Ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ile zihinsel engellilerin oranı %2.58 iken süreğen hastalığı olanların oranı ise %9.70'dir.
- ✓ Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nün tahminleri doğrultusunda dünyada 600 milyon insanın yetersizlikten etkilendiği ve bunların da 470 milyonunun çalışma çağındaki bireyler olduğu belirtilmektedir.
- ✓ UNICEF (2008) tarafından yapılan çalışmada ise yetersizlik oranı en düşük ülke %2 ile Özbekistan iken en yüksek ülke %31'lik oranla Merkez Afrika Cumhuriyeti olarak belirtilmektedir.

Sınıflandırma

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (2006) özel gereksinimi olan çocuklar şöyle sınıflandırılmaktadır:

- Zihinsel yetersizlik (hafif, orta, ağır ve çok ağır)
- İşitme yetersizliği
- Görme yetersizliği
- Ortopedik yetersizlik
- Sinir sisteminin zedelenmesi ile ortaya çıkan yetersizlik
- Dil ve konuşma güçlüğü
- Özel öğrenme güçlüğü
- Birden fazla alanda yetersizlik
- Duygusal uyum güçlüğü
- Süreğen hastalık
- Otizm
- Sosyal uyum güçlüğü
- Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu
- Üstün veya özel yetenek

ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİM DUYAN ÇOCUKLAR

Özel Eğitimin Tarihçesi

Özel eğitim yaklaşık iki asırdır dünya tarihinde yer almaktadır. Özel gereksinimi olan bireyler kimi zaman destan yazdı, kimi zaman ölüme terk edildi.

İlkel toplumlarda kişinin varlığını sürdürebilmesi için "üretici, savaşçı, sihirbazlık" gibi nitelikler gerekirdi.

Başkasına bağımlı düşen toplum sırttan atılması gereken bir ağırlık sayılırdı. İşte bu güçsüz, düşkün, sakat diye adlandırılan bireylerin ancak 1800'lerde özel gereksinimi olduğu kabul edildi.

Toplumsal tutumlar

- Acıma ve/veya yok etme
- Dinlerin etkisi, acıma ve koruma (koruyucu evler, kurumlar)
- Eğitim programları
- Yasal zorunluluklar, parasız ve uygun eğitim

20. Yüzyılda Özel Eğitimde Gelişmeler

- İlk 40 yılı engelli bireylere karşı olumsuz tutumun çok yoğun olduğu bir dönemdir.
- Yetersizlik durumunun kalıtımla geçtiğine ve bu yüzden de tedavi edilemeyeceğine yönelik Eugenic Hareketler söz konusudur.
- Bu yüzden Amerika'da ve Avrupa'da engelli bireylerin kurumlarda tutulması, kısırlaştırılmaları, bebek iken öldürülmeleri bu dönemde yaygındır.
- Zeka testlerinin geliştirilmesi ile hafif derecede zihinsel yetersizliği olan bireyler de belirlenebildiği için sayı çok artmış ve bu toplumu korkutmuş, olumsuz tutumları desteklemiştir.

1950'den Günümüze

- 50'li yıllarda, Amerika'da ayrı okullardan engelliler için özel sınıflar açmaya doğru bir geçiş olmuştur.
- Üniversitelerde programlar açılmaya başlanmıştır.
- Öğretim yöntemlerini içeren ders kitapları yazılmıştır
- Anne babaların başlattığı kurumlar eğitimin gelişmesi için destekleyici ve zorlayıcı olmuştur.
- Normal sınıflara devam edip edemeyecekleri konusunda tartışmalar olmuştur.
- 60'lı yıllarda, diğer azınlıklara verilen haklarla beraber, engelli bireylerin eğitimi için yasalar çıkarılmış, mali kaynaklar ayrılmış ve politikalar değiştirilmiştir.
- Risk grubunda olan çocuklar için erken eğitim programları düzenlenmeye başlanmıştır.

1950'den Günümüze

- 1974'de çıkarılan yasa ile tüm özel gereksinimli çocukların uygun ve ücretsiz eğitim almaya, değerlendirmelerin anadillerinde yapılmasına ve gereksinimlerine uygun bireysel program hazırlanmasına hakları olduğu kabul edilmiştir.
- Bu yasada ayrıca özel gereksinimli çocukların akranları ile birlikte aynı okullarda eğitim almaları öngörölmüştür. Böylece kaynaştırma uygulamaları başlamıştır.
- Kaynaştırma daha sonra genel eğitim programlarının engelli çocukların gereksinimlerini genel eğitim sınıflarında karşılanmak üzere uyarlanması (bütünleştirme) şeklinde değişmiştir.
- 90'lı yıllarda ise anne babalar eğitimsel kararların alındığı sürece dahil edilmişlerdir.

Ne Değişti?

- Genel ve özel eğitim alanlarında gözlenen değişmeler
- Psikoloji ve sosyoloji gibi bilim alanlarının insana verdiği önem
- İnsan hakları alanında gözlenen gelişmeler

Türkiye’de Özel Eğitim

- 1952’de “arızalı öğrencilerin diğer öğrencilerle eşit şartlarda okula alınması” ve bu alanda öğretmen yetiştirilmesi kararları
- Aynı yılda Ankara’da iki okulda özel sınıflar açmış ve sonrasında diğer okullara yaygınlaşmıştır.
- 1952’de Gazi Eğitim Enstitüsü Özel eğitim bölümü açılmış. (3 yıl sonra kapanmıştır)
- 1965’de Ankara Üniversitesi’nde Özel Eğitim bölümü açılmıştır.
- 1959’da MEB bünyesinde özel eğitime muhtaç çocuklar şubesi kurulmuştur.
- Aynı yıl İzmir ve İstanbul’da günümüzde Rehberlik ve Araştırma Merkezleri olarak bilinen Araştırma ve Rehberlik Klinikleri açılmıştır.
- 1964’de özel sınıflarda uygulanacak öğretim programı hazırlanmıştır.
- 1981’de Bursa’da ilk meslek okulu açılmıştır.

Türkiye'de Özel Eğitim

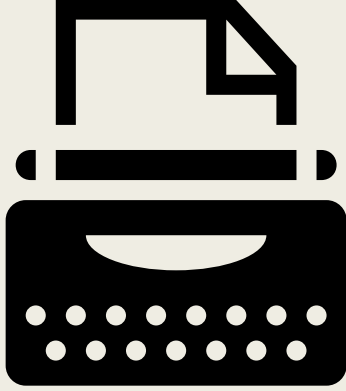
Özel eğitimde okullaşma tarihçesi; öncelikle klinik çalışmaları ile başladı.

Daha sonra yatılı okul ve ayrı okul düzenlemeleri

Bütünleşme çabaları, genel eğitim okullarına açılan özel sınıflar

Genel eğitim sınıflarında yarı zamanlı ya da tam zamanlı eğitim

ÖZEL EĞİTİMDE YASAL DÜZENLEMELER

- Ülkemizde özel eğitim hizmetlerinin başlangıcı 1900'lü yılların sonlarına uzanmaktadır.
- 1980'de Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuş, 1982'de dair Başkanlığına, 1983'te 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığına,
- 1992'de 3797 sayılı kanunla Özel Eğitim ve Rehberlik Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğüne dönüştürülmüştür.

ÖZEL EĞİTİMDE YASAL DÜZENLEMELER

573 Kanun Hükmünde Kararname (1997)

- ❖ 573 sayılı KHK ile özel eğitim esasları belirlenmiştir.
- ❖ Bu KHK'nin amacı birinci maddesinde belirtilmiştir:
- ❖ *“özel eğitim gerektiren bireylerin Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, genel ve mesleki eğitim görme haklarını kullanabilmelerini sağlamaya yönelik esasları düzenlemek”*
- ❖ Anayasamızın 42. maddesi: *“kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz”*

Türkiye'de Özel Eğitim

- Günümüzde özel eğitim hizmetleri 573 sayılı kararname ve 2006 yılında çıkarılan Özel Eğitim yönetmeliği çerçevesinde yönetilmektedir.
- Özel eğitim sınıfları, özel eğitim okulları, eğitim uygulama okulları, iş eğitim merkezleri, ve özel özel eğitim kurumları ile özel eğitim hizmetleri devam etmektedir.
- Halen çok sayıda üniversitenin özel eğitim bölümleri mevcuttur.
- Ayrıca birçok dernek ve vakıf da bu alanda faaliyet göstermektedir.

ENGELİN GÖRÜNÜRLÜĞÜ

TOPLUM?

Engelli kadının bileziklerini gasp eden zanlılar tutuklandı

Engelli kadının bileziklerini gasp eden zanlılar tutuklandı

Engelli kadının bilezi

Güncel Haber Giriş: 4 Eylül 2020 Cuma 10:24 | Son Güncelleme: 4 Eylül 2020 Cuma 10:26 | Kaynak: AA

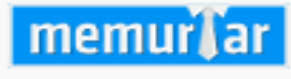
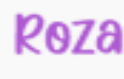
Adana'da engelli zanlının başka bir engelliye yönelik gasp girişimi

Son Haberler

[Tümü](#)

- 02:02 Emine Erdoğan Togo'da Türkiye Maarif Vakfı Eğitim Kampüsü'nün açılışını yaptı
- 01:37 Jeff Flake, Senato Dış İlişkiler Komitesinde onaylandı
- 01:27 Kayseri'de hırsızlık zanlısı 6 şüpheli yakalandı
- 01:55 Bakan Soylu, Diyarbakır'da gençlerle görüştü
- 01:14 Bolu'da kamyonu çarpan tırın sürücüsü yaralandı

SON DAKİKA

GÜNDEM

EKONOMİ

YAŞAM

SAĞLIK

DÜNYA

Haberler > Yaşam Haberleri >

Son dakika haberi | Zihinsel engelli kadına tecavüz dehşeti! Ahlaksız çete çökertildi

Giriş Tarihi: 1.10.2021 17:05 Son Güncelleme: 1.10.2021 17:05

Son dakika haberi | Zihinsel engelli kadına tecavüz dehşeti! Ahlaksız çete çökertildi

ERDOĞAN ÖZTÜRK

Erdoğan CANKUŞ

Haberler > Gündem Haberleri

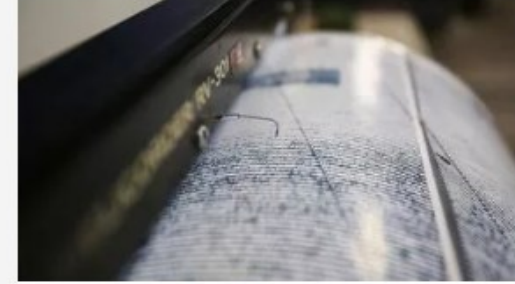
Google News

FLIPBOARD

Engelli kadına yılarca tecavüz etmişler!

YOZGAT'ın Çayıralan İlçesi'ne bağlı Curali Köyü'nde, akli dengesi yerinde olmayan 40 yaşlarındaki kadına 3 yıldan bu yana tecavüz edildiği iddia edilmesi ile başlayan soruşturma devam ederken, Çayıralan Sulh Ceza Hakimliği tarafından gizlilik kararı alındı.

12.08.2016 - 12:20 | Son Güncellenme: 12.08.2016 - 12:23 | Harun GÖKÇEOĞLU/YOZGAT, (DHA)

Ege Denizi'nde 4,1 büyüklüğünde deprem

Çin dünyanın en güçlü katı yakıtlı roket motorunu test etti

Windows'u etkinleştirin
Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

MB'den flaş açıklama! Döviz hesabını TL'ye çeviren...
#Merkez Bankası

İşte Kovid-19'da son gelişmeler.... Koca'dan um...
#Koronavirüs

Adana Demirspor - Galatasaray maçına Yunus...
#Yunus Akgün

HABERLER > GÜNDEM HABERLERİ

Üstün zekalı çocukları toplum sevmiyor!...

Nisan 01, 2002 00:01 • 1dk okuma

Zekaları normal insanlara göre çok farklı çalışan ve bu nedenle de ailede, çevrede, okulda ve toplum içinde büyük uyumsuzluklar gösteren çocuklar veya gençler büyük sorunlarla karşı karşıya.. Sürekli alaya alınmaları ve rahatsız edilmelerini psikologlar, toplumun kıskançlığı ve çekememezliği olarak niteliyor...Türkiye'de ve dünyada üstün zekalı çocukların yaşamları çok zor. Bu çocukların okullarında ve çevrelerinde büyük zorluklar çektikleri ve

The image features two large, thick black L-shaped brackets. One is positioned in the top-left corner, and the other is in the bottom-right corner. They are oriented towards each other, framing the central text.

EĞİTİM?

Engelleri Aştı Tıp Fakültesini Birincilikle Tamamladı

11.05.2018 - 17:07 | Son Güncellenme: 11.05.2018 - 18:51

HABERLER > ÜSTÜN ZEKALİ HABERLERİ

Üstün Zekalı

Üstün Zekalı haberleri

Varsa yoksa 'disleksi'

Dünya çapında 700 milyon disleksili birey bulunuyor. Yani her beş çocuktan biri disleksi. Türkiye'de ise 20 bini aşkın dislektik çocuk olduğu ön görülüyor....

#DISLEKSI

Etiketlerle Hızlı Üstün Zekalı:

- #Gülten Dayıoğlu
- #Clive Sinclair #yazar
- #Prof. Dr. Nesrin KARACA
- #Siyam Kedisi Nedir?
- #türk telekom

Haberler - Gündem

İzmir'de engelli bakım merkezinde dayak dehşeti

İzmir'in Gaziemir ilçesinde bulunan özel bir engelli bakım merkezinde, zihinsel engelli bir kişiyi darp görüntüleri ortaya çıktı.

Yayınlanma: 07:19 - 25 Şubat 2021 | Güncellenme: 07:27 - 25 Şubat 2021

Aa

İSTİHDAM?

Engelli istihdamına devlet bile uymuyor

Hürriyet Haber

09.12.2008 - 00:00 || Son Güncelleme : 08.12.2008 - 20:24

Türkiye Kamu-Sen Engelliler Komisyonu üyesi Yakup İlhan, kamuda 60 bin özürünün istihdam edilmesi gerekirken, devlet memuru olarak çalışan engelli sayısının 7 bin 500 kişi olduğunu açıkladı.

Türkiye

Haber Giriş: 13 Aralık 2018 Perşembe 11:32 | Son Güncelleme: 13 Aralık 2018 Perşembe 11:41

Engelli çoban devlet desteğiyle üretici oldu

Son Haberler

[Tümü](#)

- 07:08 Avustralya'da çift doz aşı yaptıranların oranı yüzde 70'i geçti
- 06:12 Ege Denizi'nde 4,1 büyüklüğünde deprem
- 05:20 ABD Dışişleri Bakanı Blinken'den Ekvador'a ziyaret
- 03:56 Çin dünyanın en güçlü katı yakıtlı roket motorunu test etti
- 03:52 Nijerya'da Boko Haram üyesi 16 kişi etkisiz hale getirildi

SPOR?

Spor Haber Giriş: 10 Ekim 2021 Pazar 16:56 | Son Güncelleme: 10 Ekim 2021 Pazar 19:59 | Kaynak: AA

Down Sendromlular Futsal Milli Takımı Avrupa şampiyonu oldu

Son Haberler

[Tümü](#)

- 07:08 Avustralya'da çift doz aşı yaptıranların oranı yüzde 70'i geçti
- 06:12 Ege Denizi'nde 4,1 büyüklüğünde deprem
- 05:20 ABD Dışişleri Bakanı Blinken'den Ekvador'a ziyaret
- 03:56 Çin dünyanın en güçlü katı yakıtlı roket motorunu test etti
- 03:52 Nijerya'da Boko Haram üyesi 16 kişi etkisiz hale getirildi

[Haberler](#) » [Sümeyye Boyacı](#) » [Biyografi](#)

Sümeyye Boyacı Biyografisi

Doğum Yeri

Eskişehir/ Türkiye

Doğum Tarihi

5.2.2003

5 Şubat 2003 tarihinde Eskişehir'de doğdu. Doğumundan itibaren iki kolu olmayan Boyacı, aynı zamanda kalça çıkıklığı rahatsızlığı ile dünyaya geldi.

S5 engelli sınıfında; serbest, sırtüstü ve kelebekleme dallarında mücadele ediyor. 2016 Yaz Paralimpik Oyunları'nda yarıştı, 2018 Avrupa Paralimpik Yüzme Şampiyonası'nda 50 m sırtüstü S5 kategorisinde altın madalya kazandı.

Gittiği bir akvaryumda gördüğü balıkların kolları olmadan yüzebilmesinden etkilenerek 2008 yılında yüzme sporuna adım attı ve 2013'te, antrenör Mehmet Bayrak ile çalışmaya başladı. Haziran 2016'da, Berlin'de düzenlenen ve kariyerinin ilk uluslararası yarışı olan 30. Uluslararası Alman Şampiyonası'nda mücadele etti. 50 m sırtüstü gençler B S5 kategorisinde altın madalyanın sahibi oldu. Rio de Janeiro'da düzenlenen 2016 Yaz Paralimpik Oyunları'ndaki 50 m sırtüstü S5

AKADEMi?

Derleme Makale
Review Article

OSMANLI “BİLİM ÖZÜRLÜ” MÜYDÜ?

*Mihriban ŞENSES**

Öz: Bu çalışmada tarihsel metinlerde çoğu zaman eleştiri konusu haline getirilen Osmanlı dönemi bilim anlayışı ve bilimsel faaliyetler genel hatlarıyla ele alınacaktır. Bilindiği üzere modern ulus devlet, bilim, teknoloji ve ilerleme paradigmalarından hareketle orta çağın, İslam düşüncesinin ve Osmanlı'nın ilim, bilim anlayışları ve faaliyetleri eleştiriye tabi tutulmuştur. Elinizdeki metin bu tür yaklaşımlara bir itiraz olarak kaleme alınmıştır. Çünkü “ilerleme miti”nden hareketle sürekli olarak geçmişini yargılamak adil bir tutum değildir.

Bu nedenle elinizdeki çalışmada, ortaçağı, İslam düşüncesini ve Osmanlı'yı kendi dönemine göre değerlendirmemiz gerektiği ve bilim tarihinden örneklerle Osmanlı'da azımsanmayacak ölçüde bilimsel faaliyetin olduğu ileri sürülmüştür. Ancak kuşkusuz bu faaliyetler modern bilim paradigmasından yola çıkıldığında beklentileri karşılamamaktadır. Bu metinde, bütün “yetersizlik”lerine rağmen bu faaliyetlerin önemli olduğu ve günümüzde ulus devletin, bilim ve teknolojinin de eleştirilebilecek birçok yönünün bulunduğu ileri sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bilim, İslam Düşüncesi, Osmanlı İmparatorluğu, Ulus Devlet.

Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yenidoğan Dergisi No. 2018/2

M. A. Akşit Koleksiyonundan

İlke

2

Sorunlu, kusurlu ve engellilerde Farkındalık Boyutu üzerine Düşünceler*

*M. Arif Akşit**, Ömür Şaylıgil***, Nurettin Başaran*****

**Eskişehir Acıbadem Hast. Pediatrik Genetik Birimi çalışmasıdır*

***Prof. Dr. Pediatri, Neonatoloji ve Ped. Genetik Uzmanı, Acıbadem Hast., Eskişehir*

**** Prof. Dr. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Eskişehir, ****KATKI: Prof. Dr. Nurettin Başaran; Tıbbi Genetik Bilim Dalı*

ZİHİN ÖZÜRLÜ ÇOCUKLARA OTO YIKAMA BECERİSİ ÖĞRETİMİNDE HATA DÜZELTMESİ YAPILARAK GERÇEKLEŞTİRİLEN EŞZAMANLI İPUCUYLA ÖĞRETİMİN ETKİLİLİĞİ

Mehmet TOPSAKAL
Ayten DÜZKANTAR (Uysal)

ÖZ

Bu çalışmada, Zihin özürlü çocuklara oto yıkama becerisi öğretiminde hata düzeltmesi yapılarak gerçekleştirilen eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği araştırılmıştır. Aynı zamanda, eşzamanlı ipucuyla öğretimin ortam, zaman ve araç - gereçler arası genelleme etkisi ve uygulama sona erdikten birinci, ikinci ve üçüncü haftalardaki izleme etkisi incelenmiştir. Araştırmada, yoklama evreli denekler arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırma, Eskişehir ilinde bir özel rehabilitasyon merkezinde okuma yazmaya hazırlık sınıfına devam eden 16-20 yaşları arasındaki üç erkek öğrenci ile yürütülmüştür. Oturumların tümü bire-bir öğretim düzenlemesi biçiminde gerçekleştirilmiştir. Öğretim sırasında sözel+model ipucu bir arada kullanılmış ve hata düzeltmesi olarak da fiziksel ipucuna yer verilmiştir. Beceri, tüm basamakların bir arada öğretimi biçiminde öğretilmiştir. Araştırmada hem gözlemciler arası güvenilirlik hem de uygulama güvenilirliği verisi toplanmış, eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği grafiksel analiz kullanılarak belirlenmiştir. Araştırma bulguları, hata düzeltmesi yapılarak gerçekleştirilen eşzamanlı ipucuyla öğretimin zihin özürlü çocuklara oto yıkama becerisinin öğretiminde etkili olduğunu ve öğretim sona erdikten sonra 1, 2 ve 3 hafta sonra da öğrenilenlerin kalıcılığının korunduğunu gösterir niteliktedir. Farklı ortam, farklı zaman ve farklı araç gereçlerle gerçekleştirilen genelleme oturumlarında üç öğrenci de %100 düzeyinde doğru tepkinin sürdüğünü göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel eğitim, Zihin engellilerin eğitimi, mesleki eğitim, iş becerisi eğitimi

ZİHİNSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLERE HAROŐA ÖRGÜ ÖRME BECERİSİNİN...

**ZİHİNSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLERE HAROŐA ÖRGÜ ÖRME
BECERİSİNİN ÖĞRETİMİNDE EŞZAMANLI İPUCUYLA
ÖĞRETİMİN ETKİLİLİĞİ**

Öznur ÇANKAYA*

Emine ERATAY**

Eğitim Kurumlarında?

- ERG'nin 2016 yılında yayımladığı Engelli Olan Çocukların Türkiye'de Eğitime Erişimi raporuna göre, velilerin bir kısmı devletin sağladığı hak ve hizmetlerden haberdar değildir.
- Engeli olan öğrenciler sınıf ve okul eksikliği nedeniyle kayıt olmakta sorunlar yaşayabilmektedir.

- **Özel eğitim öğretmenlerinin** sayısı belli değil!!!
- Çoğunlukla sertifikalı ya da hizmet-içi kurslara katılan **sınıf öğretmenleri** alanda çalışıyor.

ETİKETLEME VE KULLANILAN DİL

- ▶ Günümüzde özel gereksinimi olan bireylerin **sunulan hizmetlerden yararlanmasının ön koşulunu tanılama** oluşturmaktadır.
- ▶ Tanılama sonucunda da **sınıflandırma ve etiketleme** yapılması zorunlu hale gelmektedir.
 1. *Yetersizlikleri isimlendirebilme ve ayırt edebilme*
 2. *Alanda çalışan kişilerin ortak bir terminoloji kullanımı*
 3. *Araştırmalar yoluyla bilginin geliştirilmesinde kişilerin birbirlerini anlamaları*
 4. *Sivil toplum örgütlerinin kuruluşu, örgütlenmesi ve alana ilişkin mücadele etmesi*
 5. *Belirli bir kategorinin belirli bir tedaviyle ilişkilendirilmesi, eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi*

ETİKETLEME VE KULLANILAN DİL

- ✓ Etiketleme özel gereksinimli bireylerin sunulan haklardan yararlanması için gereklidir. Örneğin, işitme engelli ya da görme engelli bireyin eğitim alabilmesi ya da ücretsiz ulaşım kartı alabilmesi için bu etiketleme gereklidir. Bunun dışında toplumdaki desteklerden yararlanmasını sağlar.
- ✓ Öte yandan etiketleme, eğitimcilerin yetersizlikleri olan bireyleri sınıflamasına ve bu yetersizliklerle başa çıkmasına yardımcı olabilir.
- ✓ Ancak etiketleme ile bu bireylere karşı önyargı da oluşabilir. Sonuçta, etiketleme ile özel gereksinimi olan bireyler diğerlerinden ayrılacak, değeri düşecek ya da diğerleri ve/veya kendisi tarafından değersiz hissedilecektir.
- ✓ Onlarla iletişime geçerken “**önce insan dili**” kullanılmalıdır. Örneğin, “fiziksel engelli” yerine “fiziksel yetersizliği olan” terimi tercih edilmelidir. Etiketlemenin olumsuz etkisini azaltır.

Etiketleme ya da sınıflandırma olmazsa?

- Peki, etiketlemenin alternatifi nedir? Ne, nasıl yapılmalıdır? Etiketleme ya da sınıflandırma olmaksızın özel eğitim hizmetleri/haklar sunulabilir mi?
- **Sınıflandırmасız yaklaşımlar** bu sorunun yanıtını evet olarak vermektedir. Bu durumda **öğrencinin yetersizliğine odaklanmak yerine öğrenme gereksinimlerine odaklanması** gerektiği vurgulanmaktadır.
- Özel eğitimciler, özel gereksinimi olan öğrencilerin öğrenme gereksinimleri ön plana alınarak beceri alanlarına ve izleyeceği programa göre sınıflandırılmasını önermektedir.
- **Eğitsel değerlendirmenin** ön plana çıktığı böyle bir yaklaşımla özel gereksinimi olan öğrencinin özel eğitim gereksinimleri de **“okuma anlama becerilerinin geliştirilmesi”, “özbakım becerilerinin geliştirilmesi”, temel matematik becerilerinin geliştirilmesi”, “bağımsız hareket becerilerinin geliştirilmesi”** şeklinde ifade edilebilecektir.
- Bu yolla eğitsel tanılamının gerçekleşmesi ve bu tanı sonucunda ilgili hizmetlerin de planlanması söz konusu olabilecektir.
- Tüm bu uygulamalar aynı zamanda bireyselleştirilmiş eğitim planlarının hazırlanması sürecinin işlemesine katkıda bulunacaktır.

ETİKETLEME İLE OLUŞAN SINIRLILIKLAR

- Etiketler çocuğun sahip olduğu durumu açıklamaz.
- Etiketler bireyin güçlü yönlerini açıklamaz.
- Bireyi toplumdan soyutlar, akran reddi, toplum reddine yol açabilir.
- Bu durumda bireyin başarısızlığına yol açar.

GÖRME YETERSİZLİĞİNİN TANIMI VE SINIFLANDIRILMASI

Görme Yetersizliğinin Tanımı

- **YASAL TANIM**
- **Görme keskinliği;** ayrıntıları ayırt etme, görme yeteneğidir.
- **Görme alanı;** baş çevrilmeden ve gözler oynatılmadan görülen alan.
- **Kör;** bütün düzeltmelerden sonra iyi gören gözündeki görme keskinliğinin onda birine ya da daha azına sahip görme alanı 20 dereceden az olan kişiler.
- **Az gören;** günlük yaşamda görme gücünden yardımcı araçlarla yararlanan kişilerdir.

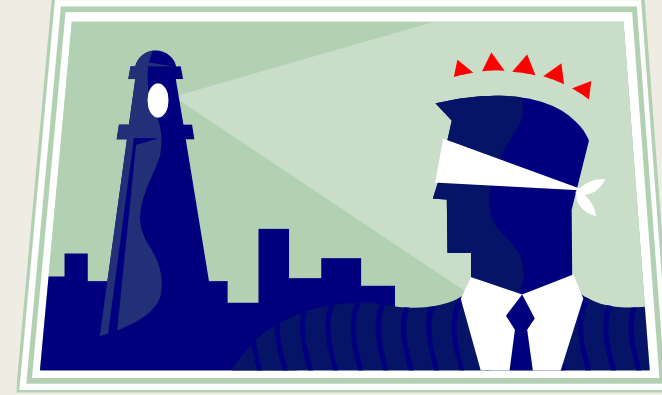
- **EĞİTSEL TANIM**
- **Kör;** ileri derecede görme keskinliği kaybı olan.
- **Az gören;** görme duyusunu öğrenme amacıyla kullanabilen bireylerdir.

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Davranış Özellikleri

- Bu öğrencilerin bazıları yapıcı olmayan, bir işleve hizmet etmeyen davranışlar sergileyebilir.
- Örneğin, göze baskı yapma, parmak oynatma, baş-vücut sallama ya da döndürme gibi.
- Sosyalleşmemiş olmaları özgüven eksikliğine yol açabilir.

İŞİTME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ

İki Dil/İki Kültür Yöntemi

- Bu yöntem işitme yetersizliği olan öğrencilerin hem işitemeyen, hem de işiten ebeveynlerini ilgilendiren iletişim yöntemidir.
- Öğrencilerin işiten ebeveynlerinin kültürünü ve işitemeyen ebeveynlerin kültürünün her ikisini de işaret dili ve anadil olarak 2 dilde de geliştirmeyi amaçlar.
- İşaret dilini ilk, yazma ve konuşma dilini ikinci dil olarak öğrenen çocukların işitme yetersizliği olmayan akranlarının başarılarına yaklaştıkları görülmektedir.

NE YAPMALI?

Toplumsal ve Sosyal Kabulün Sağlanması

Söz konusu özel gereksinimli bireyler olduğunda, hayatlarına ilişkin başarılması gereken en önemli durum sosyal kabuldür.

Örneğin:

❖ Özel gereksinimli ve tipik gelişim gösteren bireylerin etkileşiminin artırılması

- Bazı bireyler özel gereksinimli akranlarını kabul etmek ve desteklemek için isteklidirler ancak bazıları kendilerini engelli akranlarıyla rahat hissetmeyerek iletişim kurmak istemeyebilirler.
- Bu durumda öğretmen istekli olanları belirleyip, öncelikle bu grupla öğretim ve deneyim fırsatları yaratarak sosyal kabulü kolaylaştırabilir.

- Özel gereksinimli ve tipik gelişim gösteren bireyler arasında sosyal etkileşimin artırılması için bir çok çalışma yapılmakta; araştırmacılar etkileşimi artıracak stratejiler geliştirmeye çalışmaktadırlar. Bu stratejiler üç grupta toplanabilmektedir.

a. Sosyal etkileşim fırsatları yaratmak

b. Arkadaşlığın devam etmesini sağlamak

c. Olumlu rol modeli olmak

a. Sosyal etkileşim fırsatları yaratmak

- Özel gereksinimli ve tipik gelişim gösteren bireyler arasında olumlu etkileşimi artırmanın birinci yolu, onlara **etkileşim kurmaları için fırsatlar** yaratmaktır.
- Bu durum, etkileşim kurmaları için fırsatlar yaratmak ve bu etkileşim sırasında grup olarak çalışmalarını sağlayarak gerçekleştirilebilir.

b. Arkadaşlığın devam etmesini sağlamak

- Sınıf ortamında bireylerin etkileşimini başlatmak ya da artırmak gerekli ancak yeterli değildir.
- Başlatılan **etkileşimin sürdürülmesi** çok önemlidir.
- Bu nedenle engelli olan ve olmayan çocuklar arasındaki **arkadaşlığın ve karşılıklı desteğin devam etmesinin** sağlanması gereklidir.
- Bunun için çocuklara engelli arkadaşları hakkında bilgi verilirken, **onlarla nasıl oynayacakları, nasıl iletişim kuracakları** da öğretilmelidir.

c. Olumlu rol modeli olmak

- Olumlu arkadaşlık ilişkilerini yaratma da kullanılacak üçüncü strateji bireylere olumlu modeli olmaktır. Bunu yapmanın çeşitli yolları vardır: Öncelikle kaynaştırma okulunun bir öğretmeni olarak **engelli akranlarıyla nasıl etkileşim ve iletişim kurabilecekleri konusunda çocuklara model** olmaktır.
- Eğer öğretmen özel gereksinimli öğrencilerle **olumlu ilişki kuruyor ve onlara sınıfta bir misafir gibi değil de sınıfın bir üyesi gibi davranıyorsa**, çocuklar da aynı şekilde davranacaklardır.

İŞİTME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN TAVSİYE EDİLEN EĞİTSEL UYGULAMALAR

- Öğretimlerde bol miktarda görseller kullanın.
- Sözcük bilgisi içeren etkinlikler düzenleyin.
- Taklit etme çalışın.
- Öğrenme aşamalarını somuttan soyuta desenleyin.

SOYUT

- ❖ Kartlar, grafikler, haritalar
- ❖ Fotoğraflar
- ❖ Modeller, objeler
- ❖ Somut materyaller
- ❖ Doğrudan deneyimler

SOMUT

1. Problem davranış nedir?

- **Problem davranış**, öğrencilerin sınıf ortamında/okulda etkili işlev göstermesini engelleyen ve kendisinin/akranlarının güvenliğini tehlikeye sokan davranışlardır.
- **Problem davranışlar;**
 1. Öğrenmeyi engelleyen,
 2. Var olan becerileri kullanmayı engelleyen,
 3. Sosyal etkileşimi olumsuz etkileyen,
 4. Öğrencinin kendisine ve çevresine zarar verebilen davranışlardır.

OTİZMLİ ÖĞRENCİLERE ETKİLİ ÖĞRETİM SUNMA STRATEJİLERİ

Davranış Problemleriyle Başetme

Gözlenebilir ifadelerle uygun olmayan davranışları tanımlayın.

Davranışları öncesi ve sonrasındaki olaylara göre analiz edin.

Bu davranışın yerine kazandırabileceğiniz alternatif davranış belirleyin.

Uygun olan davranışı öğretin.

Başka ortamlarda da tutarlı bir şekilde öğretilmesi için çaba sarf edin.

SINIFINDA OTİZMLİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERE İPUÇLARI

- Çocukları oynadıkları nesnelere dikkat yöneltmek *“dikkati yoğunlaştırma becerileri”*
- Sık sık alıştırma ve rehberlik ile taklit edilen her hareketin pekiştirilmesi *“taklit becerileri”*
- İsteğin ifade edildiği zaman gerçekleşeceği konusunda ısrar etme *“istekte bulunma becerileri”*
- Yetişkin yönergesine uyulması konusunda ısrar edilerek *“yönergelere uyma becerileri”*
- Gelişimlerine uygun nesnelere oynadıklarında pekiştirme *“nesnelere oynama becerileri”*
- Akranları ile oynama fırsatları yaratma *“başkalarıyla oynama becerileri”* ni öğretebilirsiniz.

SINIFINDA OTİZMLİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERE İPUÇLARI

- Etkinlik ya da rutinleri tahmin edilebilir hale getirin. (Sınıfta çizelgeler kullanın, sürprizlerden kaçının.)
- Sınıf içi kuralları ve sonuçlarını öğrencilere sürekli ve tutarlı bir şekilde ifade edin ve uygulayın.
- Olumlu davranışları hemen görün ve sürekli destekleyin.
- Sınıfta öğretmen yardımcılarının bulunması da bu uygulamayı olumlu etkileyecektir.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLER İÇİN ÖĞRETİMSEL DÜZENLEMELER

- Fiziksel ortam düzenlenmelidir.
- Günlük rutinler belirlenmeli ve izlenmelidir.
- Materyallerde uyarlama yapılmalıdır.
- Çalışma becerilerinin öğretimi yapılmalıdır.
- Ders sunumunda çeşitli materyallere yer verilmelidir.
- Öğretim uygun hale getirilmelidir.
- Sık sık yoklamalar yapılmalıdır.
- Açık yönergeler verilmelidir.
- Öğrencilere nasıl öğrenecekleri öğretilmelidir.
- Müfredata dayalı değerlendirmeler yapılmalıdır.
- Düzenli aralıklarla kontroller yapılmalıdır.
- Önceki öğrenmelerle yeni öğrenmeler birleştirilmelidir.
- Öğrencinin derse katılımı sağlanmalıdır.
- Ölçüt temelli olarak öğretim düzenlenmelidir.

ETKİLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Bilişsel Strateji Öğretimi

- Bir beceriyi gerçekleştirmede yetkin olan öğrenenler bir problemi çözmek için sistematik yollar izlerler. Bu yollara **strateji** denir.
- Bu yöntemin öğretimsel öğeleri;
 - *destekleyiciler sunma,*
 - *strateji basamaklarını hatırlamayı sağlayacak hatırlatıcılar sunma,*
 - *etkileşimsel diyaloglara yer verme ve*
 - *üst bilişsel bilgiyi geliştirmedir.*
- Öğretimin en önemli kavramı destekleyicilerdir. (işlem kolaylaştırıcılar)
- Öğretim esnasında uygulanacak strateji adımları belirlenmeli ve hatırlanması için ipuçları sunulmalıdır.

ETKİLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Bilişsel Strateji Öğretiminin Aşamaları

1. Stratejiyi ne amaçla uyguladığını belirlemek

2. Strateji uygulamalarına model olma veya yüksek sesle düşünmek

3. Başlangıç uygulamalarına rehber olmak

4. Yeni örneklerle bağımsız uygulamalar yapmak

5. Genelleme uygulamalarına yer vermek

Özel gereksinimli çocuklarla çalışırken dikkat edilecek noktalar

Çocuğu insan olarak görün, özür olarak değil!

Küçümseyerek konuşmamaya (şu, bu, o gibi) özen gösterin!

Aracıyla konuşsanız bile, konuşmanızı çocuğa yöneltin!

Doğal ve gerilimsiz olun!

Çocuğa saygılı davranın!

Çocuğun yaşına uygun konularda uygun dille konuşun!

“Koşmam lazım!” ya da “Ayşe’yi gördün mü?” gibi günlük konuşmalar özel gereksinimli çocuğu üzer diye özür dilemeyin!

Özel gereksinimli çocuğu da herkese yaptığınız gibi selamlayın!

Duruma göre çevrenin gürültülü veya karanlık olmasının iletişimi engelleyeceğinin farkında olun!

Özel gereksinimli çocuğun yardıma ihtiyacı olduğunu varsaymayın, ona sorun!

EBEVEYN?

ÇOCUĞUN EĞİTİMİNE AİLENİN KATILIMININ ÖNEMİ

- Her anne-baba çocuğu için bir şeyler yapmak ister.
- Özel gereksinimli çocuğun doğumuyla ailenin yaşam şekli değişmektedir.
- TG çocuk sahibi anne-babalara göre onların ek sorumlulukları doğmaktadır.
- Bu yüzden ailenin duygusal durumu eğitime katılımını etkilemektedir.

ÇOCUĞUN EĞİTİMİNE AİLENİN KATILIMININ ÖNEMİ

- Anne-babalar çocukları hakkında her türlü bilgiyi sağlayan kişilerdir.
- Onlardan alınan bilgiler sınıf içindeki çalışmalara yön verebilir.
- Günlük programda yer alan etkinlikler için malzeme sağlayabilirler.
- Öğretmenlerin en çok sorun yaşadığı sanatsal etkinliklere malzeme sağlamaları öğretmenin işini oldukça kolaylaştıracaktır.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞUN DOĞUMUYLA AİLE TEPKİLERİNİN EVRELERİ

- ✓ Yapılan araştırmalar özel gereksinimli çocuğun doğumuyla ailelerin 3 aşama geçirdiklerini göstermektedir.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞUN DOĞUMUYLA AİLE TEPKİLERİNİN EVRELERİ

Aile durumu ilk öğrendiğinde çaresizlik ve aşırı ağlama ile karşılar. Gerçekten kaçarlar, mutsuzdurlar, inkar etmeye çalışırlar. Bu acı durum bazı ailelerde ömür boyu sürer. Depresyon bu acı sürecin sonucudur. Uzman desteği gerekir. Bu süreçte aileyi anlamak ve yardımcı olmak gerekir.

1. EVRE: ŞOK-İNKAR-ACI ve DEPRESYON

Kızgınlık 2 şekilde kendini gösterir:

1. Niçin ben?
2. Sorun başka kaynağa ait tutulur. Doktor suçlanır. Daha sonrasında kendini suçlama olabilir. Geçmişteki bir hatadan kaynaklandığını düşünürler. Bir süre sonra durumu kusur olarak algılayıp, topluma çıkmaktan utanma başlayabilir.

2. EVRE: KIZGINLIK-SUÇLULUK ve UTANÇ

Son aşamada ise olumsuz duygular tamamen ortadan kalkmasa da durum kabullenilir. Aile durumu kabul ettikten sonra, artık bu durum için neler yapabileceğini araştırır. Duruma uyum sağlamaya başlar.

3. EVRE: KABUL ve UYUM

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞA SAHİP AİLELERİN YAPMASI GEREKEN SORUMLULUKLAR

Çocuğun bakımını
üstlenme

Özel gereksinimi
olmayan çocuklarıyla
ilgilenme

Maddi destek
sağlama

Çocuğun eğitimiyle
ilgili bilgi sahibi olma

Çocuğun davranış ve
öğrenme sorunlarına
karşı destek olma

Eşler arasında
yaşanan sorunlar

Çocukları için
psikolojik danışma
desteği alma

Çevresindeki kişileri
bilgilendirme